

KAN MAN STOLE PÅ BIBELEN? 3

I dette avsnittet vil vi ta opp igjen, ganske kort, noen få sannheter om Bibelens inspirasjon. Dette er så viktig for vår tillit til Guds ord, at vi nesten ikke kan la være å nevne det en gang til.

Vi har tidligere hevdet at i Bibelen finner vi ”verbalinspirasjonen”. Hva mener vi med det? Jo, vi mener at bibelens ORD er inspirerte av Guds ånd, ikke bare tankene bak ordene. Forfatterne hadde altså ikke anledning til å velge ordene de selv ville mens de profeterte eller skrev ned sine profetier. Under Åndens inspirasjon ble ordene gitt til dem og dette er det vi kaller verbalinspirasjonen. Derfor kunne de si at ”dette er Herrens Ord. Hør hva forfatterne selv sier om denne opplevelsen:

Moses

 2M 20:1-2

Da talte Gud alle disse ord og sa: Jeg er Herren din Gud, som førte deg ut av landet Egypt, av trellehuset.

Og videre leser vi:

 2M 24:4

Så skrev Moses opp alle Herrens ord. Han stod tidlig opp om morgenen og bygde et alter nedenfor fjellet og reiste tolv støtter for de tolv Israels stammer.

Da Moses senere gjentok disse ordene for Israel, leser vi

 2M 35:1

Moses kalte sammen hele Israels barns menighet, og han sa til dem: Dette er det som Herren har befalt at dere skal gjøre:

David

Kong David var også en profet for Herren. Han opplevde mye av verbalinspirasjonen i ditt liv. Han sier:

 2Sam 23:2

Herrens Ånd taler gjennom meg, og hans ord er på min tunge.

Jesaia

Profeten Jesaia var en stor profet for Gud. Han hadde mange fremtidsvisjoner og profeterte mye om Jesus Messias. Han sa:

 Jes 1:2

Hør, dere himler, og lytt til, du jord! For Herren taler: Barn har jeg oppfødd og fostret, men de har satt seg opp mot meg.

Jeremias

Jeremias, den gråtende profeten, opplevde et sterkt kall fra Gud. Herren sa til ham:

 Jer 1:4

Herrens ord kom til meg, og det lød så:

 Jer 1:9

Og Herren rakte ut sin hånd og rørte ved min munn. Og Herren sa til meg: Se, jeg legger mine ord i din munn.

Esekiel

Esekiel så syner hvor Gud åpenbarte seg for ham og han skrev:

 Esek 1:3

da kom Herrens ord til presten Esekiel, Busis sønn, i kaldeernes land ved elven Kebar. Herrens hånd kom over ham der.

Daniel

Daniel forteller at han mottok sitt budskap gjennom syner og fra engelen Gabriels lepper.

 Dan 7:1

I Babels konge Belsasars første år hadde Daniel en drøm, og han så syner i sitt indre mens han lå på sitt leie. Siden skrev han ned drømmen og fortalte hovedinnholdet av den.

 Dan 9:21

mens jeg ennå talte i bønner, da kom Gabriel, den mannen som jeg før hadde sett i synet, og rørte ved meg i min store avmakt. Det var ved tiden for kveldsofferet.

Amos

Profeten Amos sier at han mottok sitt budskap fra Gud.

 Amos 1:1

De ord som Amos, en av hyrdene fra Tekoa, mottok i sine syner om Israel. Det var i de dager da Ussia var konge i Juda, og Jeroboam, Joas' sønn, konge i Israel, to år før jordskjelvet.

Apostelen Johannes

Johannes var på øyen Patmos og han sier at han der fikk en åpenbaring som han kaller Jesu Kristi åpenbaring.

 Åp 1:1

Jesu Kristi åpenbaring, som Gud gav ham for at han skulle vise sine tjenere det som snart skal skje. Han sendte bud ved sin engel og kunngjorde det i tegn for sin tjener Johannes,

Vi ser at profetene og apostlene tydelig sier fra om at deres budskap helt og holdent kom fra Gud ved den Hellige Ånd. De skrev og talte, drevet av Den Hellige Ånd, men forteller ikke noe om hvilken måte dette skjedde på. Det er mulig at de ikke kjente til dette, eller i alle fall svært vanskelig kunne forklare oss det. Dette er for oss ukjent. Det eneste vi vet er at ”de hellige Guds menn, talte drevet av den Hellige Ånd.”

MOTSTAND MOT VERBALINSPIRASJONEN.

Det er opp gjennom tiden skrevet og sagt mye imot den ordrette inspirasjonen. Mange som ikke har en grunnfestet tro har også fått sin tro røkket.

De som forneker den ordrette inspirasjonen, fremholder at selve spørsmålet er av underordnet betydning.

En slik holdning viser en mangel på ærefrykt for Gud og den Hellige Ånd. I naturen finner vi at Skaperen har forordnet alle de små detaljene på en slik måte at de passer fullkomment inn i en større sammenheng.

Vepsens brodd

Vi kan for eks. nevne at den fineste nålspiss som er laget av menneskehender, blir ujevn og butt under mikroskopets avslørende linse. Mens brodden på en veps som Gud har skapt,

under det samme mikroskopet vedblir å være fullkomment spiss som et presisjonsinstrument. Som Bibelen sier:

 5M 32:4

Klippen! Fullkomment er hans verk, for rettferd er alle hans veier. En trofast Gud, uten svik, rettferdig og rettviss er han.

Vi kan regne med som sikkert at Gud ikke vil overlate sitt ord til tilfeldigheter eller slurv men heller sørge for at det fremstår som fullkomment perfekt. Han har gjort dette ordet herlig så vel som å herliggjøre sitt navn.

 Sal 138:2

Jeg vil kaste meg ned foran ditt hellige tempel. Jeg vil lovprise ditt navn for din nåde og din trofasthet. For over alle ting har du opphøyet ditt navn og ditt ord.

dette ordet skal fortsette å leve til evig tid, og det finnes intet som kan fjerne det fra jordens overflate, det skal bestå for alt tid.

 1Pet 1:25

Men Herrens ord blir til evig tid. Og dette er det ord som er blitt forkynt dere ved evangeliet.

 Luk 21:33

Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal slett ikke forgå.

DETALJER I SKRIFTEN ER OGSÅ INSPIRERT.

Når vi ser på hvordan forfatterne av Det Nye Testamentet betraktet Det Gamle Testamentet, kan vi bli forundret over hvor sterk tro de hadde på Ordet, ja, selv de minste detaljene. I flere tilfeller bygget de sin lære og undervisning på enkeltord og grammatikalske variasjoner og entall- eller flertallsformen i ordene. Her er noen eksempler på dette:

Den kommende dommen

I Hebr. 12:27 finner vi at Hebreerbrevets forfatter bruker et sitat fra profeten Haggai for å føre i pennen bevis for den kommende dommen over denne verden. Han bygger dette kun på tre enkle ord. ”ennå en gang”.

 Heb 12:26f

Hans røst rystet den gang jorden. Men nå har han lovt, og sagt: Enda en gang vil jeg ryste, ikke bare jorden, men også himmelen. Men dette ordet: enda en gang, gir til kjenne at de ting som rystes skal bli tatt bort. For de er jo skapte ting. Og så skal det som ikke kan rokkes, bli stående.

Læren om oppstandelsen

I dette avsnittet beviser Jesus selv læren om oppstandelsen for saddukeerne ved å benytte seg av den grammatikalske tid Gud den Hellige Ånd brukte da han talte til Moses. Dette ble jo sagt atskillige hundre år etter patriarkens død for Gud sier ikke at han VAR (fortid) patriarkenes Gud men at han ER deres Gud fremdeles.

 Matt 22:31f

Men når det gjelder de dødes oppstandelse, har dere da ikke lest det som er talt til dere av Gud, som sier: Jeg er Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud. Han er ikke de dødes Gud, men de levendes.

 2M 3:6

Så sa han: Jeg er din fars Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud. Da skjulte Moses sitt ansikt, for han fryktet for å se Gud.

Abrahams ætt er Kristus

I Galaterbrevet 3:16 støtter Paulus sin undervisning om Kristus som den lovede Messias, på entallsformen brukt i flere av disse løftene til Abraham, Isak og Jakob. Argumentet støtter seg til at Gud ikke sa: ”ætlinger” (flertallsformen), men ”ætt” (entallsformen) av ordet. Med dette beviser Paulus at Abrahams ætt ikke er folket Israel, som jo er mange, men Kristus, som er én person.

 Gal 3:16

Men løftene ble gitt til Abraham og hans ætt. Han sier ikke: Og til dine ætlinger, som om det gjaldt mange. Men som når det gjelder én: Og din ætt. Og dette er Kristus.

Melkisedek som Kristi forbilde.

Hebreerbrevets forfatter utlegger sannheten om Jesu yppersteprestelige tjeneste ved å bruke Melkisedek fra GT som et profetisk forbilde. I beretningen om Melkisedek fra 1 Mos. 17 er skriften taus om Melkisedeks ætteliste. Han fremstår som både konge og prest men hans ætt er ikke nevnt. Det sies ingen ting om hans far eller mor eller hans ættelinje. Skriften er også taus med hensyn til hans livs begynnelse og slutt. Denne tausheten er betegnende og inspirert av Den Hellige Ånd. For ved denne tausheten blir Melkisedek et perfekt bilde på Jesus og hans kongelige og yppersteprestelige tjeneste. Med andre ord bruker Hebreerbrevets forfatter denne tausheten omkring Melkisedeks person, for å føre bevis for at Jesus er yppersteprest, ikke etter Arons system men etter et helt nytt system eller vis, nemlig Melkisedeks vis. Slik blir Salmen 110:4 oppfylt fullkomment.

 Heb 7:1-3

Denne Melkisedek var konge i Salem og prest for den høyeste Gud. Det var han som gikk Abraham i møte og velsignet ham da han vendte tilbake etter seieren over kongene. Det er han som Abraham gav tiende av alt. Han er – når en utlegger navnet – for det første rettferdighets konge. Dernest er han også Salems konge, det vil si: freds konge. Han er uten far og uten mor – uten ættetavle. Hans dager har ingen begynnelse og hans liv ingen ende, men han er gjort lik med Guds Sønn, og han er prest for alltid.

 Sal 110:4

Herren har sverget, og han skal ikke angre det: Du er prest til evig tid etter Melkisedeks vis.

ARKEOLOGIEN - ET VITNE OM INSPIRASJONEN

Det vil være fornuftig å innrømme at som menneske er man begrenset i sin forståelse av alt Guds ord. Men mange mennesker viser en utrolig hovmodighet og samtidig en utrolig naivitet når de frekt påstår at Bibelen er en samling av myter og fabler. De fleste som kommer med slike uttalelser er i virkeligheten uvitende om denne enestående boken, Bibelen. Slike mennesker er som oftes forutinntatt i meninger de ikke har selv men repeterer det som andre har påstått. Det er ofte vanskelig å argumentere med slike folk for de har bestemt seg for å være motstandere og spottere og det fortsetter de med.

Men vi vil henvende oss til de som søker sannheten og som har et åpent og ærlig sinn. Disse vil få hjelp til tro ved å høre på dette programmet.

Spadens vitnesbyrd

Med dette mener vi arkeologien som beskjeftiger seg med utgravninger. Det er mangfoldige utgravninger som helt og holdent bekrefter Bibelen og vi tenker da spesielt på den bibelske arkeologien, utgravninger som foregår innenfor Bibelens landområder. Våre kritikere må gjerne være uenige med oss men det faktum gjenstår at den bibelske arkeologien enstemmig vitner om at Skriftens beretninger er nøyaktige og sanne..

Pithoms skattkammerby.

Denne byen ble bygd av jødene for Ramses II under deres slaveri i Egypt.

 2M 1:11

Så satte de slavefogder over dem for å plage dem med tvangsarbeid. De måtte bygge for Farao to byer til opplagssteder, Pitom og Ra'amses.

Denne byen har blitt gravd frem og ligger nær Tel-el-Kebel. En fant at veggene i bygningen besto av soltørket murstein, dels med og dels uten halm, nøyaktig slik det blir fortalt i 2 Mos 5:7 og som er skrevet for 3500 år siden.

 2M 5:7

Dere skal ikke gi folket halm til teglarbeidet, slik som før. De skal selv gå og sanke seg halm.

Kong Belsasar i Daniels bok

Et annet eksempel er kong Belsasar som Bibelen hevder var kaldeernes konge. Nå er det slik at dette navnet tidligere ikke er blitt funnet i den kaldeiske historien, og heller ikke i noen annen gammel historisk litteratur over de babyloniske kongene. Og disse listene ga heller ikke noen mulighet for å plassere Belsasars navn, da de anga en kong Naboned som regent på den tiden Bibelen sier at Belsasar skulle være konge i Babylon. Dette var et problem. Men tiden gikk og spaden gjorde sin gjerning.

I året 1854 oppdaget Sir Henry Rawlingson i den kaldeiske byen Ur, en del sylindre med en innskrift av kong Naboned. Og her nevner han uttrykkelig "min eldste sønn Belsasar."

Nå var det slått fast at kong Naboned hadde en sønn ved navn Belsasar. Men det gjensto enda et problem. Hvordan kunne Belsasar være kaldeernes konge når alle de gamle annalene erklærte at hans far Naboned var den siste regjerende kongen i Babylon?

Det var nødvendig med flere spadetak og litt mer tid for å oppklare denne tilsynelatende motsetning. I 1876 gjorde Sir Rawlingson en av sine største oppdagelser. Hans arbeidsfolk støtte plutselig på en del krukker som inneholdt over to tusen kileskrifttavler. Blant annet fant en perserkongen Kyros offisielle beretning om inntakelsen av Babylon.

Denne beretningen forteller først at Naboned flyktet og ble tatt til fange, og tilføyer at så en viss natt "døde kongen". Da nå Naboned, som var tatt til fange, levde atskillige år etter Babylons fall, kan denne kongen som døde, ikke være noen annen enn Belsasar. Om denne mannen sier Bibelen at han samme natt som invasjonen av perserne fant sted, ble drept.

 Dan 5:30

Men samme natt ble kaldeerkongen Belsasar drept.

Det er klart for oss at Belsasar opptrådte som regent i sin fars fravær og at hans far regjerte på samme tid. Dette kommer klart frem av det faktum at da Daniel uttydet skriften på veggen, ville Belsasar gjøre ham til den tredje i sitt rike. Kong Naboned var den første, Belsasar den andre, og Daniel kunne bli den tredje i det nå utdøende Babyloniske verdensriket

 Dan 5:16

Men jeg har hørt om deg at du kan gi tydninger og oppklare vanskelige spørsmål. Kan du nå lese denne skriften og la meg vite hva den betyr, så skal du bli kledd i purpur og få et gullkjede om halsen, og i makt skal du være den tredje i riket.

Jerikos fall

Under utgravningen av den eldgamle byen Jeriko, ledet av arkeologen Garstang i årene 1930 til 1936, fant de noe som var så enestående spesielt at oppdagelsen ble undertegnet av både ham selv og to andre medarbeidere i teamet hans. Om disse oppdagelsene skriver Garstang: ”Det finnes ikke tvil: Murene falt utover så fullstendig at angriperne ville være i stand til å gå over dem og ruinene rett inn i byen. Hvorfor er dette så uvanlig? Fordi bymurer ikke faller utover, de faller innover. Og likevel leser vi i Josva 6:20

 Jos 6:20

Så ropte folket, og de blåste i basunene. Og det skjedde da folket hørte basunklangen, og de satte i et høyt rop, da falt muren helt sammen, og folket steg rett inn i byen og inntok den.

Omstendighetene rundt Jesu fødsel beskrevet av Lukas

Sir William Ramsey (1852-1916) er betraktet som en av de aller største arkeologene som har levet. Han fikk sin utdannelse i Tyskland. Han ble blant annet undervist i liberal teologi og ble overbevist om at Apostelgjerningene var et produkt skrevet i midten av det andre århundre. Han var overbevist om dette og ville bevise det spesielt ved sine utgravninger og sin forskning. Men han ble nødt til å reversere sin oppfatning på grunn av det overveldende bevismateriale som hans utgravninger frembrakte. Han sa blant annet om Lukas:

”Lukas er en førsteklasses historiker. Ikke bare er hans beretninger troverdige, han har selv den rette historiske sans, han fester sin tanke på de ideer og planer som utvikler seg i historien..”, osv.

En gang i tiden ble det sagt at Lukas hadde helt tabbet seg ut med hensyn til de omstendigheter som var til stede ved Jesu fødsel (Luk 2:1-3). Kritikerne påsto at det ikke hadde vært noen folketelling, at Kvirinius ikke hadde vært landshøvding i Syria og at det ikke var tilfelle at folk hadde reist til sine respektive fødesteder.

Men arkeologiske oppdagelser beviste over enhver tvil at Romerne hadde foretatt en folketelling og at de regelmessig foretok slik i de land de okkuperte for å skattlegge befolkninga og at det ble foretatt en større og mer omfattende folketelling i hele riket hvert 14 år.

Denne folketellingen ble først satt i gang av keiser Augustus enten i år 23-22 før Kristus eller i år 9-8 før Kristus. Den siste kan være den som er referert til av Lukas

For det andre finner vi det bevist at Kvirinius virkelig var landshøvding i Syria omkring år 7 før Kristus. Dette er basert på en inskripsjon funnet på en stein i Antiokia hvor det fortelles om Kvirinius at han ble tildelt denne stillingen. Det antas nå som sikkert at han hadde stillingen som landshøvding to ganger.

 Luk 2:1-4

Og det skjedde i de dager at det utgikk et bud fra keiser Augustus at all verden skulle innskrives i manntall. Dette var den første innskrivning, i den tid Kvirinius var landshøvding i Syria. Og alle gikk for å la seg innskrive, hver til sin by. Også Josef drog opp fra Galilea, fra byen Nasaret, til Judea, til Davids stad, som heter Betlehem, fordi han var av Davids hus og ætt,

Om språkforvirringen.

Bibelen sier at i begynnelsen hadde menneskene ett språk og var én rase før Babels tår ble bygget.

 1M 11:1

Hele jorden hadde ett språk og samme ord.

Etter bygginga av tårnet, eller mens de holdt på med det, steg Gud ned og forvirret deres tungemål og de ble spredt over jorden.

 IM 11:9

Derfor ble byen kalt Babel, for der forvirret Herren all jordens tungemål, og derfra spredte Herren dem ut over hele jorden.

Mange språkforskere i dag medgir at denne fremstillingen er rett og mener med det at en gang hadde alle folk det samme språk og var ett. Man kan ved forskning komme frem til det samme resultatet. En av dem ved navn Otto Jespersen, sier at språket ble gitt direkte til mennesket av Gud.

Slike bevis finns i mengde men det vil ta alt for lang tid å gå inn på flere her og nå. La oss ga videre.

Flere skriftsteder som viser til øyenvitnenes utsagn:

 Luk 1:1-3

Ettersom mange alt har tatt seg fore å sette opp en fortelling om de ting som er blitt fullført blant oss, slik de har overgitt det til oss, de som fra begynnelsen var øyenvitner og Ordets tjenere, så har også jeg nå gått nøye gjennom alt sammen fra begynnelsen av, og besluttet meg for å skrive det ned i sammenheng for deg, gjeveste Teofilus,

 2Pet 1:16

For det var ikke kløktig uttenkte eventyr vi fulgte, da vi kunngjorde dere vår Herre Jesu Kristi makt og gjenkomst, men vi hadde vært øyenvitner til hans storhet.

 1Joh 1:3

det som vi har sett og hørt, det forkynner vi for dere, for at også dere kan ha samfunn med oss. Og vårt samfunn er med Faderen og med hans Sønn, Jesus Kristus.

 Apg 2:22

Israelittiske menn, hør disse ord! Jesus fra Nasaret var en mann utpekt for dere av Gud ved kraftige gjerninger, under og tegn som Gud gjorde ved ham midt iblant dere, som dere selv vet.

 Joh 19:35

Og den som har sett det, har vitnet om det, og hans vitnesbyrd er sant. Han vet at han taler sant, for at også dere skal tro.

 Apg 26:24-26

Men da han sa dette i sin forsvarstale, sa Festus med høy røst: Du er fra forstanden, Paulus! Din store lærdom driver deg til vanvidd! Men han sier: Jeg er ikke fra forstanden, mektigste Festus! Men jeg taler sanne og sindige ord. Kongen kjenner til disse ting, og til ham taler jeg også frimodig. For jeg kan ikke tro at noe av dette er ukjent for ham, det er jo ikke skjedd i en avkrok.

Utenombibelske dokumenter som støtter skriftens autoritet.

Eusebius i sin *Ecclesiastical History III*, 39 (Kirkehistorie III) har bevart hva Papias, biskop i Hierapolis, (130 AD) skrev og som han hadde fra Den Eldste (apostelen Johannes):

”Den eldste brukte å si dette også: Markus, som hadde vært Peters tolk, skrev ned nøyaktig all det han (Peter) sa, enten det var Kristi ord eller gjerninger, men likevel ikke i kronologisk sammenheng. For han var verken en tilhører eller en medvandrer med Herren. Men senere, som jeg sa, fulgte han Peter som brukte sin undervisning slik som nødvendig, men uten at han laget en samling av Herrens ord. Så Markus gjorde ikke noen feil i det han skrev ned på sin måte det som Peter sa til dem, for han ga akt på én ting, ikke å utelate noe han hadde hørt eller å legge til noe usant i det han skrev.”

Papias kommenterte også vedrørende Matteus evangelium:

”Matteus skrev sine ord på det Hebraiske tungemål (det er Arameisk).”

Ireneus, biskop i Lyon (AD 180) som også var en disippel av Polykarp, biskop i Smyrna, som led martyrdøden i 156 AD etter å ha vært en kristen i 86 år, og en disippel av Johannes, skriver:

”Så fast er grunnvollen på hvilken disse evangeliene hviler at selv vranglærerne vitner om det...

De fire evangeliene hadde blitt så åpenbare og helt uten behov for bevis i de kristne sfære at Ireneus kan referere til dem (de fire evangeliene) som et etablert og anerkjent faktum like så vel som de fire punktene i et kompass.

Som der er fire hjørner i den verden vi lever i, og fire universelle vinder, og som kirken er spredt over jorden, og evangeliet er støtte og grunnvoll for kirken og dens livspust, så er det også nødvendig at kirken skal ha fire pillarer og ånde udødelighet fra hvert et hjørne og skape liv i mennesker som er blitt nye. Som det er åpenbart at Ordet (Logos), arkitekten av alle ting, han som sitter over kjerubene og holder alle ting sammen, har blitt åpenbart for menneskene, så har han også gitt oss evangeliet i firfoldig form men holdt sammen av én Ånd.

Matteus utgav sitt evangelium, fortsetter Ireneus, blant hebreerne (jødene) på deres eget tungemål, mens Peter og Paulus forkynte evangeliet i Rom og grunnla menigheten der. Etter deres bortgang (død, under Neros forfølgelse i 64), gav Markus selv, Peters disippel og tolk, sammendraget av Peters forkynnelse. Lukas, Paulus etterfølger, skrev ned i en bok det evangeliet som ble forkynt av hans lærer. Så, Johannes, Herrens disippel, som også satt lent opp til hans bryst (referanse til John 13:25 og 21:20), skrev også selv sitt evangelium mens hans ennå levde i Efesus i Lille-Asia.”

Flavius Josefus Jødisk historieskriver

Josefus var en mann, samtidig med Paulus. han skrev den store bokverket, Jødernes gamle historie og Jødernes kriger. (*Antiquities of the Jews and Wars of the Jews*)

I Ant. bok 18 kap. 5, vers 2 nevner Josefus døperen Johannes:

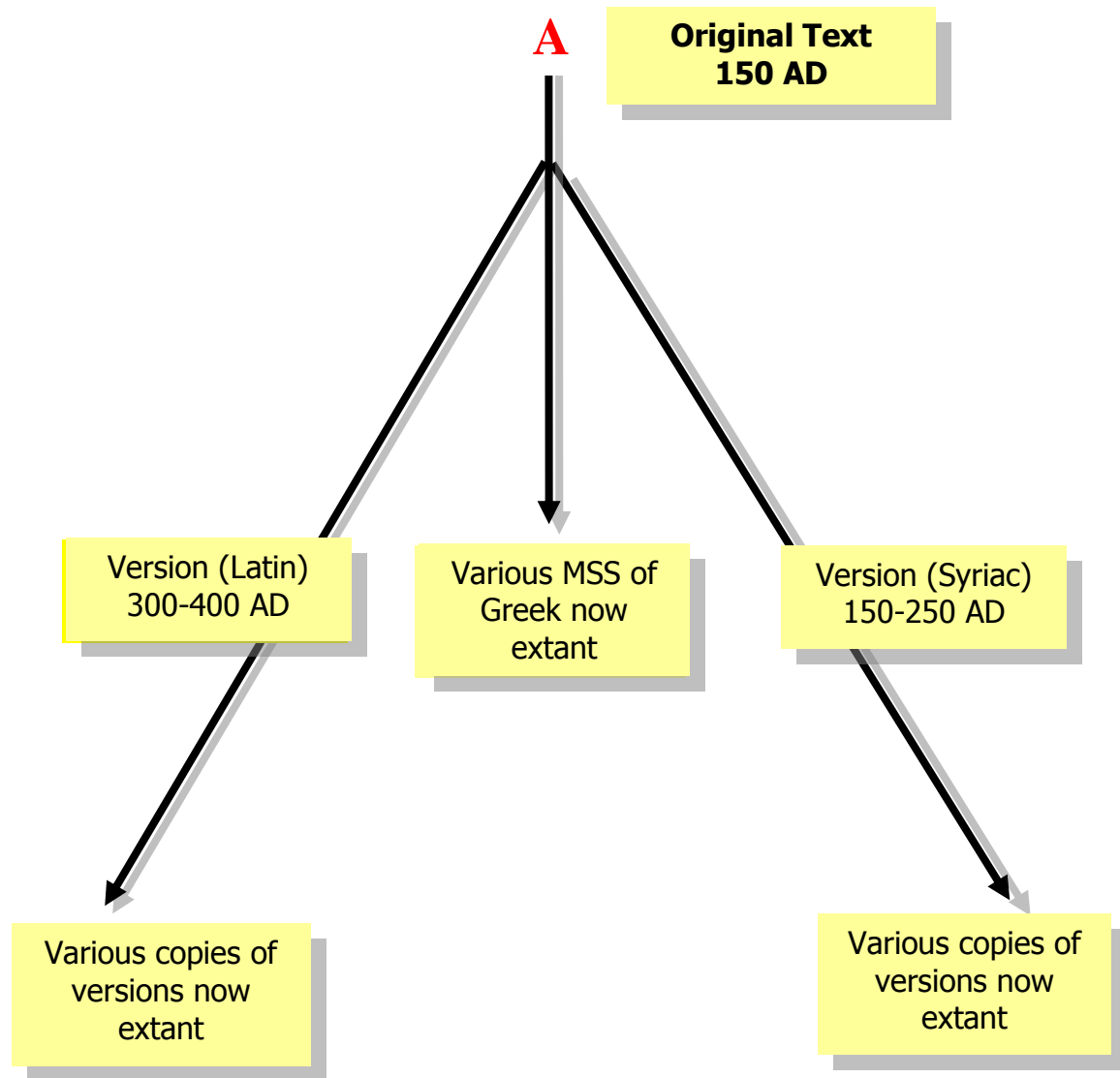
”Nå var det noen av jødene som tenkte at Herodes hær hadde blitt ødelagt av Gud og at det bare var en rettferdig straff for å hevne Johannes med tilnavnet døperen. For Herodes hadde drept ham enda han var en god mann, som ba jødene praktisere gudsfrykt, være rettferdig mot hverandre og være gudfryktige ovenfor Gud og komme sammen i dåpen. Han lærte at dåpen var velbehagelig for Gud ikke fordi de ville skaffe seg tilgivelse for visse synder, men for legemets renselse, dersom sjelen allerede hadde blitt rensset ved rettferdighet. Og mens andre samlet seg omkring ham (for de var sterkt grepet når de hørte hans ord) fryktet

Herodes at Johannes overbevisende makt over menneskene, skulle føre til en oppstand, ettersom de synes å være rede til å følge hans råd i alle ting. Så han tenkte at det var bedre og gripe ham og drepe ham før hans skapte opptøyer, heller enn å komme i vanskeligheter etterpå. Så Johannes ble sent i lenker til Machaerus, borgen som er nevnt ovenfor, og der ble han drept. Jødene trodde det var for å hevne ham at ødeleggelse kom over hæren og at Gud ønsket å bringe ondt over Herodes.”

GAMLE PROFANE SKRIFTER

Forfatter	Når skrevet	Tidligste kopi	Tidsintervall	Ant. kopier
Cecar	100 - 44 BC	900 AD	1000 år	10
Livy	59 BC – 17 AD			20
Plato (Tetralogies)	427 – 347 BC	900 AD	1200 år	7
Tacitus (Annals)	100 AD	1000 AD	1000 år	20 (-)
Pliny den yngre (Historie)	61 – 113 AD	850 AD	750 år	7
Thucydides (Historie)	460 – 400 BC	900 AD	1300 år	8
Suetonius (De vita Caesarun)	75 – 160 AD	950 AD	800 år	8
Herodotus (Historie)	480 – 425 AD	900 AD	1300 år	8
Horace			900 år	
Sephocies	469 – 406 BC	1000 AD	1400 år	100
Lucretius	Død 55 eller 53 BC		100 år	2
Catullus	54 BC	1550 AD	1600 år	3
Euripedes	480 – 406 BC	1100 AD	1500 år	9
Demosthenes	383 – 322 BC	100 AD	1300 år	200 *
Aristotle	384 – 322 BC	1100 AD	1400 år	5
Aristophanes	450 – 385 BC	900 AD	1200 år	10

* Alt fra en kopi

There are more than 9000 existing copies of earlier versions